

vert, ép úgy mint a szláv népek, melyekkel e tekintetben ízlésre megegyezett. A szép vésetű, arannyal és ezüsttel kirakott puska volt kívánságának netovábbja; azután belevésette a nevét is, mert családi ereklyének maradt a szép fegyver, mely atyáról fiúra szállt s nagyon megbecsülték, mint az ősi kardot, melyet nem igaz ám, hogy „a rozsdá mart“ — mit a költői fölhevülés túlozva állít. — És a régi puskaműves mestereket is igen megbecsülték, nagy volt a hírük a kiválóbbaknak hét megyében, vagy még azon túl is és a nagymesterek nevét most is ajkán hordja a vadász-ság, kivált az öregebbje, de a fiataljai is, mert atyáitól sokat hallotta emlegetni. Így ki ne ismerné a mai vadászok közül is a *Kirner József* nevet, hajdan az ország első puska-műves mesterének a nevét, aki oly pompás ízlésű és kitűnő puskákat készített saját kezeivel, hogy Jósika báró is emlegette regényeiben! Kirner mellett az első mesterekhez tartoztak az országban az öreg *Benes Endre*, *Ludvig* és *Kiszela*, mind a három szintén Budapesten; Szegeden híres mester volt *Róth*, Nagyváradon *Hrazdil* (később *Ede* fia Szegeden), Szombathelyen *Güthl*, Devecserben a híres *Brussa*, aki ezidőszent Magyarországon első puska-műves-mestere s oly ízléssel dolgozik, hogy csak a cseh *Novotny* (Prága) képes talán vele versenyezni egyes remekműveivel. A nevezettek kivül még sok elsőrendű mester létezett nálunk, ezeknek a neve azonban elmerült már a feledékenység ködébe, mert ma a „gyárosok“ divatja járja már.

Lakatos Károly.

EGYESEK.

A véreseinek egy különös módon véghezvitt zsákmányfogásáról. 22 évvel ezelőtt több ízben tettem meg vaspályán az útát Philippopolistól Bellováig, mely utóbbi állomás akkor még a Konstantinápolyból kiinduló keleti vasút végpontját képezte. A menetrend úgy volt beosztva, hogy utazásom a mondott útvonalon, oda is, vissza is, mindig a kora reggeli órákra esett. A vonat mindenütt magas töltésen haladt, mely töltés buja növényzettel volt bevonva. Feltűnt nekem, hogy a vonatot egy darabra mindannyiszor egy vérese kísérte, mely többnyire 20—30 méterrel a vonat előtt röpködött, azonban néha a vonat oldalára is került, természetesen attól szintén 10—15 méternyi távolságra. E szokatlan kísérő czéljáról csakhamar megbizonyosodtam, mert amint a vasúti töltésről az ott éjjeli pihenőt tartott sármány, búbos pacsirta, vagy más apróbb madár a vonat zakatolásától felriadva szárnyra kelt, rögtön reácapott a vérese és egy pillanat alatt el is kapta. Ha e jelenetet csak egyszer láttam volna, úgy azt a véletlenségnek tulajdonítanám, de miután e jelenet előttem háromszor, négyszer is ismétlődött, úgy teljes bizonyossággal következtethetem, hogy a vérese az ily módon való könnyű és biztos prédaszerzést egyszer tapasztalván, azt később számításból rendszeren gyakorolta.

M.

A fogoly mint havason költő madár. A madaraknál, azok földrajzi elterjedése mellett, nem kevésbé fontos azoknak a magassági viszonyok tekintetében való előfordulása is. Így vannak síkvidéki, középhegységbeli és havasi madarak, melyek rendes körülmények között csakis e helyeken fészkelnek. Mi megszoktuk a közönséges foglyot a sík vagy hullámos vidék madarának tekinteni, mely azonban a középhegységeket sem kerüli és itt néha fészkel is. De hogy a fogoly néha a havasok világába is ellátogat és a fatenyészet határa fölött költ is, erre nézve két észleletem van, melyet e sorokban fogok elmondani. — A bithyniai Olympusnak 2530 méter magas csúsa alatt egy borókával benőtt és elég magas fűvel borított, több kilométer hosszúságú és szélességű, a csúcs felé igen lassan emelkedő fensík terül el, melyen nyáron a szultán juhainak szájai legelnek. A fensík a csúcsnál alig 200 méterrel alacsonyabb és havasi jellege már abból is kitűnik, hogy egyes mélyedéseiből és kelet felé egy dombláncolat által határolt oldaláról a hó tulajdonképen sohasem olvad el, mert épen ez a hely az, honnan Konstantinápolyt, hol higiénikus célra használható természetes jég sohasem képződik, innen látják el egész nyáron át hóval. Én e havasi fensíkon július hó kö-

zepe táján egy oly nagy fogolyesaptra akadtam, hogy arról biztosan feltételezhetem, miszerint legalább is két fészkelő népségből verődött össze. Hogy e fogolyesapat nem riasztás folytán került a havasra, hanem bizonyosan ott volt fészkelési helye is, erre nézve egy más havason, a bulgáriai Rilo-Daghon szereztem bizonyosságot. 1898 július 20-án visszaindultam a havasról Szamokov városkába. Jól fenn, a törpefenyő határa fölött, egy magas havasi fűvel benőtt oldalon, legalább is 2700 méter magasságban, egyszerre csak egy anyafogoly repül fel mellettem, majd csakhamar levágódik elém és a jól ismert vergődéssel iparkodik figyelmemet pelyhes fiókáitól elvonni. Három fiókat láttam, de ketteje egy pillanat alatt eltűnt a sűrű fűben és így csak egyet sikerült kézrekerítenem. Természetesen, ezt is szabadjára bocsájtottam.

M.

Adat a nyulak bátorságáról. A gyáva embert nyúl szívűnek mondják, pedig a nyulaknál már több ízben meglepő bátorságot észleltem. Erre megint egy új adatom van, melyből láthatjuk, hogy a nyúl minden féltékenysége mellett lehet bátor, ha az önfentartás és fajfentartás ösztöne azt megkívánja. Egyik szép őszi délután kutyámmal a szántóföldre mentem egyedül vadászgatni. A 3-ik dűlő egyik barázdájából úgy 100 lépésnyire fűrge nyúl ugrik föl s ugyancsak hanyathomlok menekül. Az első nyúlra tiszteletből is rá szoktam löni. Így történt most is s a nyusz 2 hátulso lábát törte el lövésem. A kutya pár pillanat múlva utoléri és elkapja, mire a nyúl keservesen sírni kezd. A sírás hallatára alig 20 lépésnyirel másik nyúl ugrik ki s nyílsebesen fut a kutyának. A kutya megrettenve e szokatlan bátorságtól, szűkölve szalad hozzám. A nyúl nem üldözi, hanem síró párjához szalad s ott mellső lábaival menekülésre biztatja. Pár pillanattal meglepődve nézem az érdekes tüneményt, de a következő perczben ez is áldozata lesz a vadász öldöklő szenvedélyének. *Dr. Ágh.*

Az állatok és képek. A természetvizsgálókat minden időben foglalkoztatta az a kérdés, hogy vajjon megismeri-e az állat a képet? Beható kísérletek és megfigyelések bebizonyították, hogy igenis megismeri. Humboldt Sándor egyszer egy kis titi-majomnak sáskákat és darazsakat ábrázoló színes táblákat mutatott s a majom igen élénken kapkodott a kép után, mert nyilván azt hitte, hogy meg lehet őket enni. A *lasis*-i buddhista kolostor előtt egy zinkból készített kutya-modell van felállítva. Egy nagy tigriskigyó körülfonta testével e modellt s az egészet beárnyalta, mintha csak élő állat lett volna. A madarak minden bizonynyal megismerik a tükröképüket. Egy seregély, mely a szobában szabadjára volt hagyva, nagyon szeretett a toilette-tükör asztalára ülni s ott énekelte tükröképének. A maescák és zergék szintén megismerik tükröképüket. A kutyák nagyon furesán viselik magukat, ha tükröt állítunk eléjük. Egyesek mérgesen morognak képmásuk felé, mások ellenben fel sem veszik, mintha nem is látnák. A kutyák különben a festett képekre is haraguznak. *Sperling*, az ismert állatfestő, a *schwerini* múzeumban egy életnagyságú kutya-portrét állított ki. Egy kis patkányfogó kutya, mely esetleg épen abba a terembe került, melyben ez a kutya-portré ki volt állítva, megugatta a képet s ugatva szaladt ki a teremből. Egy borzeb, amely *Eggna* festő műtermébe került, ugatva szaladgált a festőnek „Hajtóvadászata a középkorban“ című festménye előtt s szemmel láthatólag a kutyákat kereste a képen. *Rusche*, a szobrász, mikor egy terrier modellen dolgozott, kénytelen volt kutyáit eltávolítani a műteremből, mert minduntalan nekimentek a modellnek s összeharapdáltak.

Oroszlányésztés a dublini állatkertben. A dublini állatkertben már régebb idő óta foglalkoznak az oroszlanok tenyésztésével és felnevelésével. Az állatkert alapítása óta összesen 200 oroszlant neveltek fel, melyeket vagy eladtak (mintegy 110,000 korona értékben), vagy pedig más állatokért eleseréltek. Az oroszlanok meglehetősen drágák, de ennek magyarázata abban rejlik, hogy a felnevelés és a gondozás rendkívül fáradságos s a nevelés alatt az oroszlanok jó része elpusztul. Így például egyszer négy darab ötödfél hónapos oroszlanért 4400 koronát s egy pár elefántot kaptak, máskor pedig két, szintén fiatal oroszlanért 1760 koronát s egy dromedárt fizettek az állatkertnek. Egy teljesen kifejlett remek példány 2640 koronáért s három szarvasért kelt el. A Dublinban nevelt oroszlanokra jellemző a fekete sörény, mely a natáli oroszlanok ismertető jele. A natáli oroszlanok azelőtt a *Fok-föld*, *Transvaal Natal* és *Oranje szabadállam* területén éltek, manapság azonban majdnem teljesen kipusztultak, úgy, hogy most már Dublint mondhatnók hazájuknak, mert majdnem tel-

jesen akklimatizálódtak s minden nehézség nélkül szaporodnak az állatkertben. A tenyésztési kísérletek majd mind igen jól sikerültek. Átlagos évenkénti szaporodási számot mondani nem lehet, mert igen sok függ az esetlegestől. Az első tíz évben 12 kölykezés volt, 46 kölyökkel, de ezek közül csak 39 maradt életben. A következő 12 évben 46 kis oroszlán jött a világra s 35 maradt életben. Azután 7 év alatt 11 kölykezés volt, mely 39 kölyket eredményezett; ezek közül négy pusztult el. A legutóbbi hat év alatt a szaporodás meglehetősen rossz volt. A dublini állatkertben ma már csak egy tiszta képviselője van a valódi nótáli oroszlán-fajnak. Ez azzal magyarázható, hogy a mesterséges faji kiválasztás következtében az utódok nemesak nagyságra, hanem többé-kevésbé alakra nézve is különböznek az eredeti fajtól. A dublini állatkert mai oroszlán-állománya három hím- és hat nőstény-oroszlán. Az oroszlánok a szabadban sokkal gyorsabban szaporodnak, mint fogságban. Hazájukban évenként olykor háromszor is kölykeznek, míg a fogságban csak egyszer. Egy-egy kölykezés eredménye rendszeren négy kölyök-oroszlán, de kedvező körülmények között hat, sőt olykor hét is lehet. A szabadban, ha rendes körülmények közt élnek, évente kétszer kölykeznek, háromszor csak abban az esetben, ha a vadállomány nagyon dús s a kölykek gyorsan fejlődhetnek s hamarabb elhagyhatják anyjukat.

A katókabogár, mint levéltetű pusztító. Igen érdekes megfigyelést tett nemrégiben egy természetbúvár. Tavaszkor ugyanis a kertjében levő almafát óriási mennyiségben lepte el a körtelevéltetű (*Aphis pyri* Boy de F.). A levéltetvek csakhamar kikezdték a virágokat is s így komolyan veszélyeztették az idei termést. Egyszer azonban a levéltetvek nem szaporodtak tovább, pedig az idő nagyon kedvező volt rájuk nézve. Mikor kíváncsiságtól úzve apróra megnézegette almafájának leveleit, mintegy 20 kétpettyes katókabogarat (*Coccinella bipunctata* L.) s vagy 50 különböző fejlettségű lárvát talált a fán. A levéltetvek pedig nemesak, hogy nem szaporodtak, hanem fogyni kezdtek s apránként alig egy-kettő maradt meg. Mikor a levéltetvek egészen elfogytak, a katóka-lárvák egy része bábozódni kezdett, de másik részük még nem volt elég fejlett. Egy-két lárvát, mikor már sehogy sem bírt élelemhez jutni, kikezdték a bábokat, de csak egyet-kettőt pusztítottak el, mert nemsokára eltávoztak a fáról.

IRODALOM.

E helyen is felhívjuk lapunk tisztelt olvasóinak figyelmét „A K. M. Természettudományi Társulat Állattani Szakosztálya“ nevében Dr. *Entz Géza* szakosztályi elnök és *Méhely Lajos* szerkesztő, valamint a növénytani szakosztály részéről *Klein Gyula* elnök és *Schilberszky Károly* szerkesztő által kibocsájtott, illetve lapunkhoz mellékelt „ÁLLATTANI KÖZLEMÉNYEK“ és illetve „NÖVÉNYTANI KÖZLEMÉ-

NYEK“ cím alatt megjelenendő szakfolyóiratok előfizetési felhívására. E két szakfolyóirat nagy hiányt van hivatva pótolni pangó természettudományi irodalmunk terén s hogy feladatának, a hozzá kötött nagy várakozásnak meg fog felelni, erre nézve a szerkesztők ismert neve kellő biztositékot nyújt. Ajánljuk e lapokat t. előfizetőink pártfogásába.

Eladó egy Fónagy J. elvei szerint idomított angol telivér pointer kan vizsla-kölyök. Fényképe megtekinthető szerkesztőségünkben.

Vadászat felhagyása miatt egy *A. I. Staus* hírneves prágai puskaműves által mondvaesínált pompás kiállítású 16-os kaliberű lankaszter foglyász- és fázánpuska (kiállítási darab) 100 forintért eladó. Csöve valód párisi Bernhard-félék, alul arannyal kirakva, arany czégyjeggyel; összes fémrészei pompás vésettél; agya faragványokkal díszített remekmű; levehető faragványos előagy; valódi keresztel lakatok s a kakasok között lévő kereszttrudas kulcs-zár stb. Bővebbet a szerkesztőségben.

Négy darab 2 és egy darab 5 és fél hónapos igen szép, kitűnő s tisztavérű szülőktől származott német vizsla-kölyök eladó PÁPAY GÉZA úrnál Tengelicz (Tolna vármegye).

E. B. úrnak, *Torda*. Az eset paradoxon! Idevágó ministeri rendeletet nem ismerünk, de nyilvánvaló, hogy ily módon a törvényt kijátszani nem lehet! Az alispánhoz, esetleg a földmive lési ministerhez tessék jogorvoslásért fordulni. — **Sz. A.** úrnak *Szeged*. Az 50 frt potom ár! Tessék némi várakozással lenni, majd foglalkozom a dologgal. — **M. Gy., P.-Kőrös**. A czikk beérkezett, köszönjük. Alkalmilag rákerítjük a sort. — **H. B., Királydarácz**. Beesés levele eltévedt; szíveskedjék megismételni kívánságát és én szívesen állok rendelkezésére. — **E. D.** t. f. ü. lő. úrnak *Nyíregyháza*. Két rendbeli leveletem méltóztatott-e megkapni? — **Gr. T.** úrnak. Dr. **B. Máthé Lajos** fogorvos lakása Budapesten a Klotild-palotában van (Váci-u. 34-ik sz.).

FOTO-CZINKOGRAFIAI MŰINTÉZET.

MŰVÉSZETI SOKSZOROSÍTÁSOK.

Clichék folyóiratok, könyvek, árjegyzékek és tudományos művek számára. kitűnő kivitelben, legjobb módszerek szerint előállítva.

Czím csakis: **BUDAPEST, VI. ker., Király-utca 30. szám.**

Jutányos árak.

TELEFON: 18—99.

Jutányos árak.

„A TERMÉSZET“ szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, II., Donáti-utca 7. dr. Lendl Adolf intézete.

Nyomatott Wesselényi Géza könyvnyomdájában Budapest, II., Zsigmond-utca 11—15.